

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Dmytro Harapko, Postgraduate Student

West Ukrainian National University

Terнопil, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-650-8-45>

COMPARATIVE ANALYSIS OF SOCIETY 5.0 IMPLEMENTATION STRATEGIES IN JAPAN AND THE EUROPEAN UNION

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ SOCIETY 5.0 В ЯПОНІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Концепція Society 5.0, запропонована урядом Японії у 2016 році, позиціонується як людиноцентрична парадигма цифрової трансформації, що має забезпечити баланс економічного розвитку та розв'язання соціальних проблем через інтеграцію кібер- і фізичного просторів [1; 2]. У глобальному вимірі Society 5.0 дедалі частіше розглядається як рамка узгодження цифровізації з цілями сталого розвитку, соціальною інклюзією та підвищенням добробуту. Водночас різні країни та регіони реалізують близькі за змістом підходи через відмінні інституційні моделі та політичні пріоритети. Особливий інтерес становить порівняння Японії як «першоджерела» Society 5.0 та Європейського Союзу, який формально рідше використовує цей термін, але впроваджує подібні принципи через стратегічні ініціативи цифрового десятиліття.

Метою роботи є порівняльний аналіз стратегій імплементації Society 5.0 у Японії та ЄС із фокусом на: стратегічних документах і цілях; інституційній архітектурі реалізації; пріоритетних напрямках [1–5].

Японія визначає Society 5.0 як людиноцентричне «суперрозумне» суспільство, у якому цифрові технології (AI, IoT, робототехніка, великі дані) спрямовані на вирішення соціальних проблем і підтримку якості життя [1; 2]. Стратегічне бачення закріплене у П'ятому (2016–2020) та Шостому (2021–2025) базових планах

науки, технологій та інновацій, де Society 5.0 позиціонується як національна мета [3].

Інституційна архітектура Японської моделі характеризується міжвідомчою координацією під керівництвом Ради з питань науки, технологій та інновацій (CSTI) при Кабінеті міністрів, а також реалізацією через міжміністерські програми підтримки інновацій (SIP) та Moonshot R&D, орієнтовані на проривні технології [4; 5].

Пріоритети політики зумовлені демографічним профілем країни: Японія має дуже високу частку населення віком 65+ (29,3% у 2023 р.), що визначає акцент на медичних роботах, дистанційному моніторингу здоров'я, автономному транспорті, технологіях догляду та підтримки незалежного життя [10; 11].

Важливим елементом інституційних реформ стало створення Digital Agency у вересні 2021 року для координації цифрової модернізації державного управління [12]. Попри статус автора концепції, Японія демонструє не максимальні позиції у міжнародних рейтингах: 12-ге місце за Network Readiness Index 2024 (71,89 бала) та 31-ше місце за IMD World Digital Competitiveness 2024, що пов'язують із застарілою ІТ-інфраструктурою частини підприємств і дефіцитом ІТ-фахівців [6; 9; 12].

Європейський Союз розбудовує власну модель цифрової трансформації, яка не завжди маркується терміном Society 5.0, але відображає близькі принципи людиноцентричності та інклюзивності. Ключовим стратегічним документом є "Digital Compass: 2030 Digital Decade", що структурує цифрову трансформацію за напрямками: цифрові навички, інфраструктура, цифровізація бізнесу та публічних послуг [12].

Digital Decade Policy Programme (чинна з 9 січня 2023 р.) задає кількісні цілі до 2030 року: 80% дорослого населення з базовими цифровими навичками, 20 млн ІКТ-спеціалістів, 100% покриття гігабітними мережами, 75% підприємств із впровадженими cloud/AI/big data [11].

Водночас моніторингові звіти фіксують нерівномірний прогрес: станом на 2024 рік лише 55,6% європейців мають базові цифрові навички (за цілі 80%), жінки становлять 19,5% ІКТ-спеціалістів, а інвестиції у цифрову сферу оцінювалися у 288,6 млрд євро (1,14% ВВП) [11; 12].

Додатковою рамкою є Industry 5.0, яка підкреслює три цінності: людиноцентричність, сталий розвиток і резилієнтність, доповнюючи технологічно-орієнтовану логіку Industry 4.0 [11; 12].

Порівняння демонструє дві різні траєкторії людиноцентричної цифровізації:

1. Японія інституційно закріплює Society 5.0 як національну мету і спрямовує політику на вирішення конкретних соціальних викликів (старіння, охорона здоров'я, мобільність), будуючи інноваційну екосистему через міжвідомчі програми та спеціалізований цифровий орган [3–5; 12].

2. ЄС формує метрики та регуляторно-інституційну рамку цифрового розвитку через «цифровий компас» і програму Digital Decade, забезпечуючи узгодження цифровізації із соціальною політикою та сталим розвитком, але стикається з фрагментацією прогресу між країнами-членами [10–12].

Таблиця 1

Порівняння стратегій імплементації Society 5.0 (Японія – ЄС)

Критерій	Японія	Європейський Союз
Концептуальна рамка	Society 5.0 як національна мета	Digital Compass/Digital Decade; Industry 5.0 як ціннісна рамка
Інституційна координація	CSTI; програми SIP, Moonshot; Digital Agency	Єврокомісія + національні уряди; моніторинг цифрових цілей
Ключові пріоритети	Старіння, медтех, робототехніка, автономна мобільність	Навички, інфраструктура, цифрові послуги, цифровізація бізнесу
Ключові виклики	Застарілі IT-системи; дефіцит IT-кадрів	Нерівномірний прогрес, гендерний розрив в ІКТ, інвестиційні розриви

Джерело: узагальнено за [6–12]

Отже, японська стратегія Society 5.0 є прикладом цілісної національної парадигми, де цифрові технології підпорядковані вирішенню соціальних проблем, насамперед демографічних. ЄС демонструє метрико-орієнтовану модель цифрової трансформації з чіткими кількісними цілями до 2030 року, але стикається з проблемою різних стартових позицій і темпів прогресу держав-членів. Обидві моделі підкреслюють людиноцентричність, однак реалізують її по-різному: Японія – через фокус на прикладні соціальні проблеми, ЄС – через системні політики навичок, інфраструктури та цифрових прав.

Jirepatrypa:

1. Shiroishi Y., Uchiyama K., Suzuki N. Society 5.0: For human security and well-being. *Computer*. 2018. 51 (7). Pp. 91–95. DOI: <https://doi.org/10.1109/MC.2018.3011041>
2. Kyriakopoulos G.L. The dilemma between Industry 4.0 and Society 5.0. In: *Industry 5.0 and Emerging Technologies*. Springer; 2024. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-66801-2_2
3. Cabinet Office, Government of Japan. *Science, Technology and Innovation Basic Plan (6th Plan)*. Tokyo, 2021. Available at: https://www8.cao.go.jp/cstp/english/sti_basic_plan.pdf
4. EU-Japan Centre for Industrial Cooperation. *Society 5.0 Strategy in Japan*. Tokyo; 2023. Available at: <https://www.eu-japan.eu/publications/report-society-50-strategy-japan>
5. OECD. *Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives*. Paris: OECD Publishing; 2024. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264312012-en>.
6. Portulans Institute. *Network Readiness Index 2024: Benchmarking the Future of the Network Economy*. Washington, DC: Portulans Institute; 2024. Available at: <https://download.networkreadinessindex.org/reports/data/2024/nri-2024.pdf>
7. Sachs J.D., Lafortune G., Fuller G., Drumm E. *Sustainable Development Report 2024*. Paris: SDSN; 2024. Available at: <https://files.unsdsn.org/sustainable-development-report-2024.pdf>
8. World Intellectual Property Organisation. *Global Innovation Index 2024: Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship*. Geneva: WIPO; 2024. Available at: https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/assets/67729/2000%20Global%20Innovation%20Index%202024_WEB3lite.pdf
9. IMD World Competitiveness Center. *IMD World Digital Competitiveness Ranking 2024*. Lausanne: IMD; 2024. Available at: <https://productivity.gov.ng/wp-content/uploads/2025/03/20241111-WCC-Digital-Report-2024-WIP.pdf>
10. European Commission. *Europe's Digital Decade: Digital targets for 2030*. COM(2021) 118 final. Brussels; 2021. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/696189/EPRS_BRI\(2021\)696189_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/696189/EPRS_BRI(2021)696189_EN.pdf)
11. European Commission. *Digital Decade Policy Programme*. Brussels; 2023. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade>
12. European Commission. *State of the Digital Decade 2024 Report*. COM(2024) 260. Brussels; 2024. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52024DC0260>